

Svenskerkrigene

Lærervejledning og aktiviteter

Historisk Bibliotek

Serien »Historisk Bibliotek« tager læseren med til centrale historiske begivenheder i den danske og internationale historie. Her kan eleverne møde både personer og begivenheder, som har været med til sætte præg på vores historie.

Serien er velegnet til faglig læsning eller som supplerende læsning for hele klassen.

Bøgerne kan også læses som selvstændig individuel læsning af historieinteresserede elever.

Bøgerne vil lægge sig op ad eller uddybe de centrale kanonpunkter i Fælles Mål 2009.

Teksten er skrevet i et levende, informativt og letlæseligt sprog, som suppleres af talrige illustrationer, tabeller, faktabokse, kilder mv.

Illustrationerne har uddybende og forklarende billedtekster.

Den primære målgruppe er elever fra 6. klasse.

Bøgerne i det Historiske Bibliotek er på 36 sider. Hæfterne suppleres med en omfattende opgavedel og korte metodiske anvendelsesmuligheder.

Nogle af opgaverne vil være kontrollerende, andre mere fortællende, reflekterende og beskrivende. Opgaverne kan printes ud som en PDF-fil.

Se www.meloni.dk

Hele opgavedelen er gratis.

Lærervejledning

Opbygning af bogen

Bogen er opbygget i følgende kapitler i en næsten kronologisk orden:

- Danmark og Sverige - venner eller fjender?
- Hvorfor begynder krigene?
- Fra fællesskab til fjendskab
- Syvårs-krigen
- Kalmar-krigen
- Torstensson-krigen
- Karl Gustav-krigene
- Den skånske Krig
- Den store nordiske Krig

Formål

- at eleverne får et indgående kendskab til en vigtig epoke i dansk historie
- at eleverne får en forståelse for, hvordan forskellige valg har stor betydning i et historisk perspektiv
- at eleverne kan sætte den beskrevne udvikling i perspektiv til deres egen tid.

Lærervejledning

Arbejd med bogen

Der er mange forskellige måder at arbejde med bogen på. F.eks.:

- som grundbog i et fællesarbejde om Svenskerkrigene.
- som grundbog for et emnearbejde, hvor grupper vælger at beskæftige sig med bogens forskellige kapitler. Grupperne fremlægger deres produkter og overvejelser for klassen.
- som individuel læsning, hvor eleverne arbejder med aktiviteter som foreslået nedenfor under menupunktet "Aktiviteter og ideer".

1. Gennemgå bogen på klassen i fælleskab på overskriftniveau. Forklar nye ord og arbejd med forforståelse. Lad eleverne vælge et kapitel hver, de vil arbejde med og fremlægge for klassen.

2. Gennemgå materialet i fælleskab, og løs de generelle opgaver til bogen.

Aktiviteter og ideer

- I mange år (1429-1857) opkrævedes Øresundstold. Hvilken betydning havde det for de danske kongers økonomi? Find ud af mere på internettet. Skriv en lille artikel med billeder.
- Både Danmark og Sverige ønskede at få kontrol over handelen med landene omkring Østersøen. Find ud af mere om handel i Danmark i perioden på internettet. Skriv en artikel, og tegn ind på et kort. Illustrer også magten til udsejlingen til Nordsøen i perioden.
- Hvorfor valgte landene i Europa at alliere sig med Danmark og Sverige, som de gjorde? Undersøg mere på internettet, f.eks. historielab.dk: "Svenskerne - nabovenner eller arvefjender", hvor du kan dykke ned i kilderne. Skriv en illustreret artikel, eller hold et foredrag.
- Beskriv de forskellige skibstyper i perioden. Find ud af mere i bøger og på internettet. Lav en power-point præsentation.
- Rigsvåben bliver omtalt i bogen side 11 og 12. Find ud af mere om balladen om rigsvåben på internettet. Hvordan ser Danmarks rigsvåben ud i dag? Dyk evt. ned i kilderne på historielab.dk. Skriv "rigsvåben" i søgefeltet. Lav en power-point præsentation.
- Forestil dig, at du er borger i København den 11. februar 1659. Lav en øjenvidneskildring af angrebet, se side 24 i bogen.
- Forestil dig, at du er soldat. Vælg et slag fra bogen, undersøg mere på internettet, og skriv dagbog.
- Analyser sangen "Kong Kristian stod ved højen mast" og maleriet side 20 i bogen. Find ud af mere på internettet.
- Gøngerne bliver omtalt side 26 i bogen. "Gøngenhøvdingen" er en serie fra 1992, som du kan se på dr.dk/bo-nanza eller danskefilm.dk. Se et par afsnit. Hvad viser den om tidsperioden? Lav en anmeldelse.
- Hold et foredrag om Tordenskiold. Find ud af mere på internettet.
- Lav en anmeldelse. Hvad synes du om bogen? Var der noget, du undrede dig over?

Opgaver

Generelle opgaver til bogen:

Inden du arbejder med bogen

Bogens titel? _____

Hvornår er bogen udgivet? _____

Hvem har skrevet bogen? _____

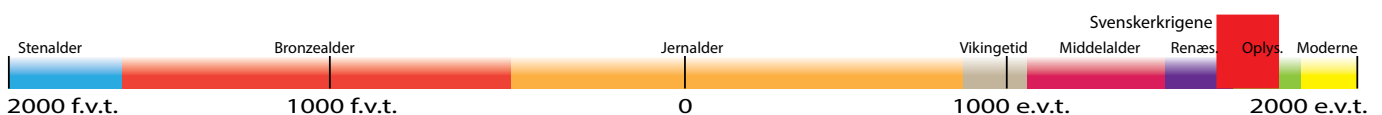
Hvordan er bogen opbygget? (tekst, fotos, fakta mv.) _____

Hvad synes du umiddelbart om bogen - spændende/kedelig?

Bladr i bogen

Hvilket kapitel ser mest interessant ud, hvorfor?

Hvilke billeder ser mest interessante ud, hvorfor?

Opgaver

Hvad ved du om emnet i forvejen?

Efter du har læst bogen

Hvad ved du om Svenskerkrigene nu?

1. Danmark og Sverige - venner eller fjender?

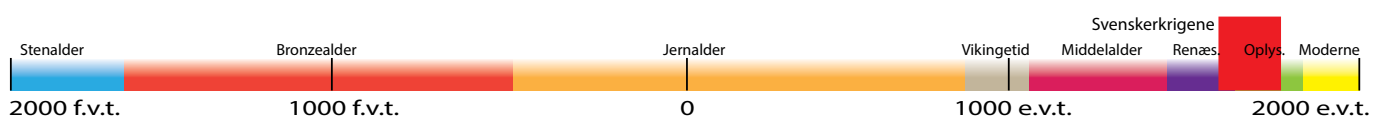
Hvornår var Danmark og Sverige i krig mod hinanden?

2. Hvorfor begyndte krigene?

Hvem bestemte, om Danmark skulle i krig?

Hvad var Øresundstold?

(Læs faktaboksen s. 4 igen) Forklar forskellen på adelsvælde og enevælde?

Opgaver

3. Fra fællesskab til fjendskab

Hvad var Kalmarunionen?

Hvilket formål havde aftalen?

Hvem blev henrettet under Det stockholmske Blodbad, og hvorfor?

Hvordan udnyttede Nederlandene magtkampen?

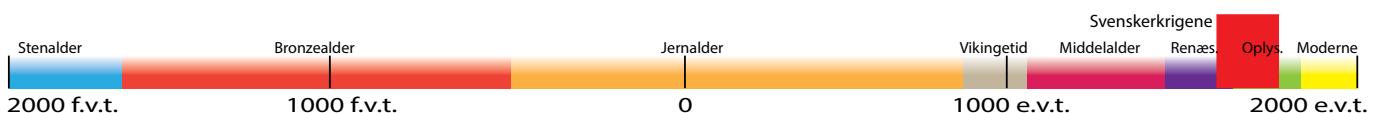
Hvilket formål havde Brömsebro-aftalen?

4. Syvårs-krigen

Hvorfor blev de to konger uenige om symbolerne i deres Rigsvåben? (Se også faktaboksen s. 12)

Hvad udløste ellers Frederik den 2.'s krigslyst?

Hvad er lejesoldater, og hvad kostede de for Frederik den 2.? (Se også faktaboksen s.11)

Opgaver

Hvordan endte krigen?

5. Kalmar-krigen

Hvorfor ville Christian den 4. erklære krig mod Karl den 9.?

Hvilke steder i Sverige blev erobret?

Hvordan ville Karl den 9. afgøre krigen?

Kildeboksen: Hvad mener du om Christian den 4.'s svar på udfordringen?

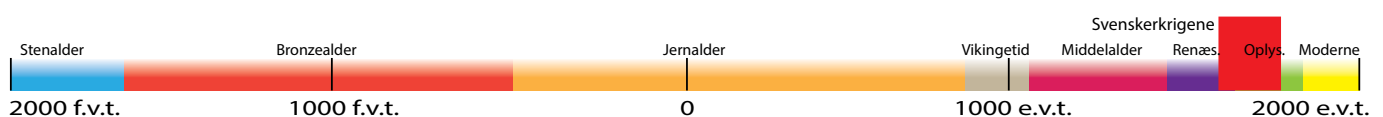
Hvem overtalte Christian den 4. til at opgive krigen, og hvorfor?

Hvilken aftale underskrev parterne i Knærød?

6. Torstensson-krigen

Hvorfor holdt Nederlandene og Sverige sammen?

Hvem var Axel Oxenstierna?

Opgaver

Hvorfor tror du, krigen kaldes Torstensson-krigen?

Hvordan mistede Danmark magten over Østersøen?

Hvorfor ville Nederlandene ikke støtte Sveriges erobring af Danmark?

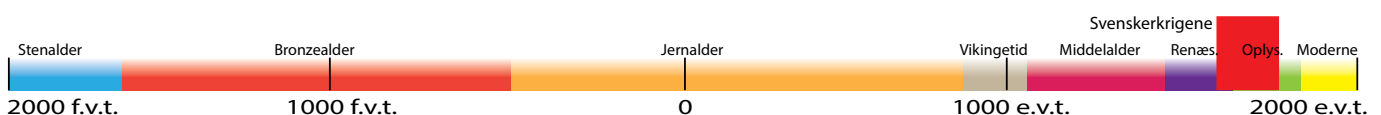
Hvad betød den nye fredsftale i Brömsebro?

7. Karl Gustav-krigene

Hvilke grunde havde Frederik den 3. til at erklære krig mod Sverige?

På hvilke måder overraskede Karl Gustav Danmark?

Beskriv situationen på billederne side 22 og 23?

Opgaver

Fortæl om fredsftalen i Roskilde?

Hvad planlagde Karl Gustav om sommeren?

Hvorfor støttede Nederlandene Danmark?

Hvordan endte krigen?

Kilde-boksen side 27: Hvad betød kongeloven?

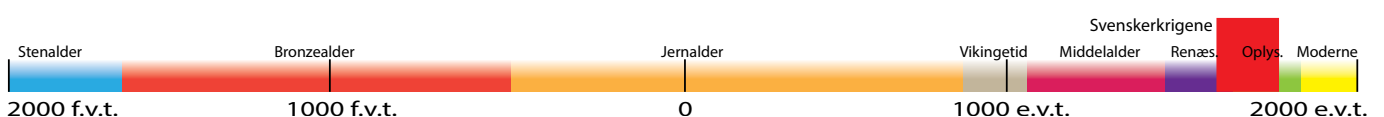
8. Den skånske Krig

Hvilke områder erobrede Christian den 5. og med støtte fra hvem?

Hvordan gik slaget ved Lund?

Fortæl om Niels Juel? (Se også faktaboks side 29)

Hvorfor mistede Danmark de erobrede områder?

Opgaver

9. Den store nordiske Krig

Hvorfor sendte Frederik den 4. tropper til Slesvig og Holsten i 1700?

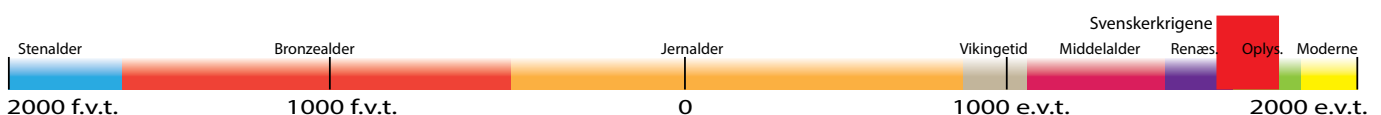
Hvordan reagerede Karl den 12., og hvorfor?

Hvorfor varede krigen kun to uger?

Hvad besluttede Frederik den 4. og den russiske zar ni år senere?

Fortæl om krigen?

Hvem var Tordenskiold?

Opgaver

Hvad skete efter krigen?

